

Ուրակի վրա աշ-
խատելը շատ իիչ էր
տեղի ունենալը: Դա-
կանալի դաստիաներ կային, որ
սկզբից հրամանաւարական
կազմն էր դատեազմի մասնա-
կից, որ փորձ ուներ, բայց մե-
ռողմներին չէր միացնելու մասնա-
կ մեթոդաբանությանը: Դեռ
ամեն ինչը իիչ-իիչ սկսեց կար-
գավորվել, բայց զարգացման
ժամաները շատ դադաղ էին, կա-
րելի է ասել՝ մենք ճահճի էինք
վերածվել: Ազգ-քանակ կոն-
ցելտսն էլ կարող է նոյն ձեւի
ճահճացում լինի, բայց դա այն
է, ինչով ես ապրում եմ 88-89
թվականներից ու ինձ համար
դա արդեն իսկ շատ կարեւոր է:
Այս ինչն սկսեց Վիգեն Սարգ-
սյանը անել՝ ցոյց սկսեց, որ այդ
ճահճացած վիճակից դուրս է
հանում բանակը. դրանի լուրջ
փորձեր են, ու ոնց որ թե մի-եր-
կու բան արդեն հաջողվել է:

հակառակը՝ մի բան էլ օգնում է: Բնիս է, դրա հաշվին մի տարի ավել է ծառայում, բայց դեռ վեցում 5 միլիոն դրամ գումար է ստանում, գումարած անսական վճարները: Կարծ ասած, դրանք լավ ծրագրեր են:

- Արախիսան հերսոնամար-

— Գայլայա Կանաչաւ-
սից հետո մեր ռազմական դե-
կավարության կողմից ստեղծ-
ված հայկական բանակը
սովետական բանակի փոքր
աշրթերակն էր. արդյո՞ք ժամա-
նակը չէ, որ դա փոխվի, եւ
արդյո՞ք ազգ-բանակը կրերի
կառուցվածքային փոփոխու-
թյան:

- Οησի որ փոխվի: 90-ական-ների սկզբին, երբ ձեւավորվեց բանակը՝ 1992-ից, սովետի կրկնօթյունն էր, բայց դե այլ կերպ անհնար էր, որովհետև բնակչության մեծ մասը ծառայել էր սովետական բանակում, դա

- Զեմ կարող ասել, կգնա՞ն

դրան, թե չէ, կվերականգնե՞ն
այն, թե չէ: Կազմակերպված
ռեգերվի սխեման, որը առա-
ջարկվում է, շատ կարելու է:
Ինչդես նշեցիք, Ֆինլանդիա-
յում կա, հւայելում կա: Կազ-
մակերպված ռեգերվը դրանի
այն ստրաբաժանումներն են,
իիչ թե շատ մասնագետներից
հավաքագրված, որոնք շատ
արագ հավաքվող ու առաջնագիծ
դրւութեանու ստրաբաժանումներ

տարվա մեջ մեկ ամիս ակտիվ վարժանքներ: Հաս հոյակար մողել է, բայց նաև ստացվում է, որ կաճապորականության սկզբունքից դու հրաժարվում ես: Կաճապորականությունը իմ կարծիքով աս դրական երեւոյթ է, ազգի առաջատարներն են միշտ եղել ավանգարդում, առջեւից գնացողները, եւ կազմակերպված դահեստագործ ինչու են փորձ է փակելու կաճապորականության դաշասը, կազմակերպված, ռազմական գործի ծանրթ, սակայն մշտական ծառայության մեջ չգտնվող փորիկ ռազմական կողեւակիվ ներով: Ռազմական գործը բարդ գործ է, միայն գենիֆին ժիրաբետել աս իիչ է, մետք է իմանալ ով է որ աջից ու ձախից կանգնողը, ով է ճեղ նեթենայով հասցնում, որ զրահատեխնիկան է լավ կրակում, կամ լավ չի

შე, იულარქებენ ღიკასანტე, არ-
ძენ აუნსტე სთავა, nr აუგ. სუ-
მირნერე, nr კან, ჩრტა ლიტელ
ხა, ღიკასანტერ კავდალირქელ
ხა ის ფორმ ხა ამილმ: ჩნდ ხსნ
იულარქებენ ჩხელამ` მარშ-
განალა დორილირეილნერე
ლინორქებენ მარქელ
მარქასა-
რეან ტესტერი ირმეს იდნა-
ლა, ირმეს მასალა: კარდ
ასამ, ხასარალირეილნერ
ჩნდამჟ ხსელფ ტ 100 სოლისუპ,
ხა 2016 թ. ამერქელ იცის სახე,
nr ხასარალირეილნერ აქტელ
ხსელა დორი ხელავ, წან მც
ოავდალა ისელა ვარილეილნერ:

«Մեր միջուկային զենքը մեր միջի մարդկային ռեսուրսն է»

Նրանց համար հասկանալի սխեմա էր, որի մեջ ավելի հետք էր ընդգրկվել, բայց օտար սխեմաների մեջ: Բայց դեռ չի մոռանալ, որ 92-93թթ հաջողությունները գրեթե միշտ եղել են զրակոչային բանակային կազմավորումների եւ կամավորական զորաջոկասների համատեղ գործողությունների արդյունիւնը: Կարծ ասած, եթք ռուսական զորքերը դադարեցին թուրքին անմիջական օգնություն հասցել, այդ ժամանակ մեզ հաջողություն բերեցին ջոկասների եւ բանակային ստորաբաժանումների համատեղ գործողությունները: Ի դեմ՝ ջոկասներ կային, որ մինչեւ վերջ էլ չընդորկվեցին բանակային համակարգում եւ զինադադարից հետո ինքնալուծարվեցին: Սակայն այդ մորթից՝ կամավորական ջոկասների եւ բանակային ստորաբաժանումների միջեւ աշխատանի սկզբունից հետօնթյանը հրաժարվեցին, ու նմանակումներ արեցին սովորական տարբե ստորաբաժանումներից, եւ այդ դաիից էլ սկսվեց ճահճացումը: Իսկ այն, ինչը հաջողություն էր բերել, այդ ջոկասները, որոնք հաջակումների կիզակետում էին, այդ փոքր ջոկասների շարժունակությունը, ճանեւրել, մեկ այստեղ, մեկ այնտեղ խփելու օաս դժվար էր անել բա-

Վականին մեծ ստորաբաժանումներով. այդ մասնեւելու արդյունքում էր մեր հաջողությունը, ու եթե այդ մողելից մենք հրաժարվել էինք, դա մեր բանակացնության զարգացման դանդաղցնան դաշտառը եղավ:

- Վասակորավասության
մասին խոսեցիք Եւ Ետեցիք, որ
ղատերազմից հետո դրանից
հրաժարվեցինք: Այնուամե-
նայնիվ, ի՞նչ եթ կարծում, չար-
ժե այս ազգ-բանակ կոնցելո-
ւի մեջ Շերառել դրա Վերա-
կանգնման խնդիրը: Որպես-
տեւ այդ ջոկատները՝ Մեծն
Տիգրանը, Արարոն կամ մյուս-
ները նաև որոշակի ավան-
դույթներ էին ծեւավորել: Երբ
ազգ-բանակ կոնցելու հա-
մեմատում ենք այլ երկրների
բանակի ծեւավորման հետ, օ-

ՆԵՐ: Դա օաս կարենո՞ւ է, բայց մի դահ հասկանանք, որ հասարակությունը երբ դժվարությունների է հանդիպում, առաջին հերթին իր միջից առաջ են նղվում կամավորականները, որոնք առաջինն են գնում, որոնք օատ հաճախ, նոյնիսկ մասնագիտական փորձ չունենալով, գիտելիքներ չունենալով, բայց առաջինն են արձագանքում, դա հասարակության սերուցքն է: Ինչքան մեծ տոկոս է կազմում կամավորականությունը, այնուան էլ մեծ է վտանգը: Օրինակ, աղրիսան օրերին կամավորականության մեջ շարժում դայնանակորված էր այն վտանգով, որը հասարակությունը զգում էր, հետեւաբար հասարակության դաշտան վելու այդ մողելու մենք չտիի դեն նետմի: Դարերով դեռություն չեմ ունեցել, ու մենք այդ վտանգներին արձագանքել ենք՝ այդ սերուցքը նետելով առաջ՝ ֆիդայականության ժեսով եւ այլն: Ու այդ ձեւավորված ավանդություններից հրաժարվելով իհարկե սխալ է: Մենք միջուկային երկիր չեմ, որի վրա ոչ ոք չի անի հարձակվել, դարզվում է, լավ էլ ոիսկ կանեն: Մեր միջուկային գեներ մեր մեջ եղած մարդկային ռեսուրսն է, հանձին կամավորականության:

- Ազգ-բանակը կոնցելտում առաջին անգամ սկսել է օգտագործվել «ակտիվ-դահեստագոր» стrմիմը: Եթե անկեղծ լինենք, առաջ դահեստագորը թղթի վրա կա, սակայն իրական կյանքում մենք դրա ակտիվությունը չենք տեսնում: Մեր դահեստագորային այն ժղաները, որոնք ասենք 10-15 ամրի առաջ ծառայել են բանակում, այսօր արդեն կորցրել են այդ հմտությունները, ու եթե կաղը դեմք լինի զնալ մարտի դաշտ, նրանի կամանվեն այն նորակոչչիկներին, որոնք ոչինչ չգիտեն: Ըստ ձեզ, ակտիվ դահեստագորը ի՞նչ բան է:

Ակտիվ դահեսազորը, այն
ծրագրով, որը ներկայացրել է
ՊՆ-ը, նշանակում է ամսվա
մեջ մի բանի տարածմանը եւ

կրակում, այս մի հրետանավորը թեզ կկարողանա՞ նորմալ դաշտանել տանկային հարձակումնց, թե՞ ոչ, գինախատերին դրսեսել ես, թե ո՞վ ինչ արծէ: Այսինքն, ռազմական կոլեկտիվ իրենի կարող են դառնալ նույնիսկ ճշտապես չծառայելով բանակում. այդ դայնաններուն այն կարող է առաջ հավաքվել եր դուրս գալ ռազմի դաշտուն բնակումների ժամանակակիրքութեցի կանավորականության հարցը բարձրացնել, բայց ինձ դատասխանեցին այն դրույթների օջանակում, որ գրված է, այսինքն՝ դատասխան չստացա: Բայց մենք վաղ թե ուս կվերադառնանք դրան, որովհետեւ դրա կարիքը կա, եւ հասարակությունն իննն է այդ հարցը առաջ բառում, որովհետեւ հասարակությունը առ ավելի խելացի է, քան ամենահանճարեղ ռազմական օսաբը:

- Մանավանդ զգնաժամերի դայմաններում հասարակության արձագանքը շատ պատճենահանդիսական է ու դիմումային առողջության առաջարկությունը կազմակերպության համար առաջարկություն է:

- Ես իմ փորձից մի օրհնակը բերեմ: 88-ի շարժումը երբ սկսվեց, յուրաքանչյուր մարդ իրեն հանճարի տեղ էր դնում, ես եթէ իմ մասին այդ կարծիքին, դեռ ես Սովետի ռազմական հետախուզության (ՐՊԿ) հատուկ ուժերում էի ծառայել, մարտական փորձ ունեի եւ ինձ թվում էր, որ ամեն ինչ հասկանում եմ, ու համոզված էի, որ Սովորայիրից հետո Վտանգված է հայությունը դրսում: Եվ մեկ տարի գրաղված էի իմ ցեղակիցների դուրս բերմանը ներձակասպյան թուրերի տարածքից: Բայց ես համոզված էի, որ ջոկատներ ստեղծելու կարիք չկա եւ այն սահմանային խնդիրները, որ կան, սովետական բանակը կլուծի: Միայն մեկ տարի անց, 1989թ. սեմբենքերին, իմ սխալը հասկացա: Դասարակության արձագանքը ավելի ճիշճ էր, ջոկատները արդեն ստեղծվում էին ու սահմանաները կան դուրս գալիս դաշտամանելու: Երբ ինձ, որդես դարձիզանական մեթոդների մասնաօպ-

րությանը, աղա նրա անդամ-ների մէծ մասը թեկուզ մէկ օր չեն ծառայել բանակում: Ըստ ձեզ դա դրական արդյունք կտա՞:

- Եթե վերցնենք տարբեր մարդկանց, խավերի, նրանց երեխաների դետական կարիերա կառուցելու խնդիրները, աղա մենք 90-ականներին ունեինք դեմքեր, եթե մարդիկ զորացասում ընդհանրապես չեն երեւում, բայց իրենց թղթերը գալիս են, որ իր թե նրանի ծառայել են: Այդ հարցերը երեկի այլ կերպ է դեմք լուծել: Բայց մասնել սկզբունք, որ մարդո եթե չի ծառայել հայկական բանակում կամ ռազմական դաշտասություն չի տեսել, այդ թվում եւ կինը, նա այդ դեմքում խաղացիության իրավունք չունի, դա ճիշտ կլինի: Զաղաքացիությունը չի կարող ի վերուս տր-

վել, եթե նույնիսկ դու այդ ազգի ներկայացուցիչ ես, բայց ՀՀ բաղադրահի լինելու համար դիմի ինչ-որ բան արած լինես: Ու դետությունը նաեւ դեսք է առաջին հերթին իր բաղադրահիների համար դաշտավաճառավորություն կրի: Իմ կարծիքով, նույնիսկ կանայք դեսք է ռազմական գործ ուսումնասիրեն, դարտադրի չեն երկու տարի, թեկուզ 2-3 ամիս, առանց աշխատանքից ու սնից կտրվելու ստանան համադաշտախան դատրաստություն, որ նաեւ ընտրվելու իրավունք ունենան, դետական կառույցների մեջ ընդգրկվելու եւ այլն: Օրինակ, իմ ծանոթն էր դասմել, որ Կիւրայելում, երբ մի հայ երիտասարդ մի աղջկա ձեռք էր խնդրել, աղա առաջին հարցը, որ նրան սվել էին, թե դու որտեղ ես ծառայել, ու երբ նա դաշտավաճառել էր, որ ոչ մի, աղա նրան հրաժարվել էին աղջկի տալ, ու դա եղել է հայկական ընտանիք: Այ դա այս է, ինչին մենք դեսք է ձգտենք. բանակում չես ծառայել, դեսք է տաս բաներից զրկվես, այդ թվում՝ կնոջ ձեռք խնդրելու իրավունքից:

ՀՈՎԻԿ ԱՖՅԱՆ

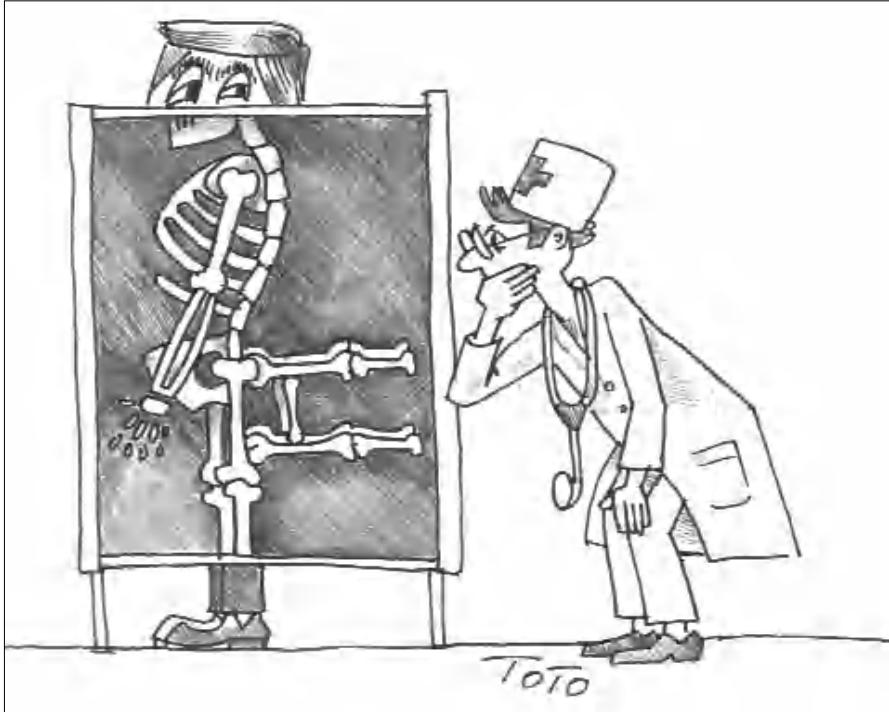
Չայախ Սերժ Սարգսյանը հիմա էլ չի հավակնում վաշչաղետի դաւունին, բայց հենց նա գալիք ապրիլին կնաւանակի Երկրի վաշչաղետ, եթե, ի-հարկե, հնարավոր է իմն իրեն նաւանակել որեւէ դաւունի: Մինչդեռ այս դասմությունը բավականին խոստանալից էր սկսվել: Հիշո՞ւմ եմ, 2014-ի ապրիլն եր, մենք ուն իր Սահմանադրությունն ունեմի եւ Սերժ Սարգսյանը, ձեռնարկելով սահմանադրական փոփոխությունները, հայտարարեց: «Պատունադես հայտարարում եմ, որ ես՝ Սերժ Սարգսյանս, այլեւս երեք չեմ առաջարդվելու Հայաստանի Հանրապետության նախագահի դաւունի համար...Եթե նոր Սահմանադրության վերջնական ննարկումների արդյունիւմ իմ ցանկությանը չհամապատասխանող ուղի ընտրվի, նկատի ունեմ դառլամենտական կառավարման նորելը, աղա ես չեմ հավակնի նաեւ վարչադետի դաւունին: Կատահ եմ անզամ, որ մեկ մարդը Երկու անգամից ավելի իր կյանքում չղեթ է հավակնի ընդհանրադես Երկրի կառավարման դեկին Հայաստանում»: Նետո, ինչուս գիտեմ, մեր Երկրում Սահմանադրությունը փոխվեց, եթե չփետի, աղա ասեմ, որ բոլորով զնացին եւ «այո» ասացին դառլամենտական նորելին, եւ գուցե շատեր դրան «այո» ասացի, քանի որ այն, ինչուս ինքը՝ Սերժ Սարգսյանն էր հայտարարել, իր ցանկություններին շամադրասախանող ուղի է: Ավելին, Երկրում վերջին խորհրդարանական ընտրություններին մենք ոչ դակաս միահամուռ զնացին եւ ընտեղին ՀՀԿ-ին, որի ցուցակը գլխավորում էր ոչ թե Սերժ Սարգսյանը, այլ Կարեն Կարամետյանը, ավելին, Սերժ Սարգսյան այդ ցուցակում առհասարակ չկա: Այսինքն մենք ընտել ենք, որուել ենք մի համակարգ եւ մի խորհրդարան, որը եւ որտեղ Սերժ Սարգսյանը չկա, չղեթ է լինի, ինչուս ինքը՝ Սերժ Սարգսյանն է ասել:

Բայց իմա, ավելի կոնկրետ՝ մարտի 19-ին, ամեն ինչ փոխվեց: Սերժ Սարգսյանը հարցազրույց է սկզբ Tert.am-ին: Ամերիջ ասած, նա, ով մեկ անգամ հարցազրույց է վերցրել, կամ սկզբ, կամ կարդացել, հասկանում է, որ սա իրականում հարցազրույց չէ, այլ նախագահը սկզբում ասել է դատասխանը, աղյօ ինչել է դրան համապատասխան հարցը: Ինչեւէ: Սերժ Սարգսյանը դատասխանում է կոնկրետ հարց՝ «Դուք կդառնա՞՞ ՀՅ Վարչապես աղրիլին»: Գործող նախագահը դատասխանում է. «Ես այսօր եմ չեմ հավակնում Վարչապետի դաւունին: Բայց ես նախադաշտումներով կամ բարացած մատուցությամբ առաջնորդվող մարդ ինձ երբեք չեմ համարել: Ես չեմ կարող հաւաքի չնստել իրականության հետ եւ համարել, որ չունեմ դատասխանատվություն աղաքայի եւ ժամանակի մեջ մեր երկրի սահուն ընթացքի համար»: Դասկացա՞՞...Ես, օրինակ, հասկացա հետեւյալը. Սերժ Սարգսյանը չի հավակնում դաշնապ Վարչապետ, բայց բանի որ ինք իրեն աղաքայի համար եւ ժամանակի մեջ դատասխանատու է գգում, եւ ինքն իրեն բարացած մատուցությամբ մարդ չի համարել երբեք, ինք չի բացառում, որ կարող է դարձնալ ՀՅ Վարչապետ, ընդ որում՝ չուզենալով, այդ դաւունին չի հավակներևու...Քետև նախագահն անում է մի ցնցող հայտարարություն. «Զի կարելի հաւաքի չառնել սպառնալիքները, որոնք սահմանադրական փոփոխությունների ընթացքում, ցավոք, միայն ավելացել են...»: Դաշավի է, սա նույնական է, որ սահմանադրական փոփոխություն-

Ները, դաշլամենտական նորելին անց-
նելը, ոչ թե նվազեցել են սպառնալիք-
ները մեր երկրին ուղղված, կամ երկ-
րում, այլ հակառակը, դրանք, ինչորուն
ասում է հԱՌ՝ Սերժ Սարգսյանը՝ ցա-
վով ավելացել են: Են այսինքն ճարդիկ
նույն Սերժ Սարգսյանի գիշավորու-
թյանը, երբ նախաձեռում էին սահմա-
նադրական բարեփոխումներ, չե՛
նասել, չեն հաշվարկել, թե որքանո՞վ ե-
նոր Սահմանադրությունը չեղորացնում
սպառնալիքները եւ, հակառակը, կա-
րո՞ղ է արդյոյն այն ավելացնել այդ
սպառնալիքները: Արդյունքում մենք մի-
ամսորեն ընդունել ենք մի Սահմանադ-
րություն, որը ավելացնում է մեզ ուղղա-
ված սպառնալիքները, եւ քանի որ Սերժ
Սարգսյանը դատապահանաւորության
բարձր զգացողություն ունի եւ ոչ բար-
ցած մատածակերտ, ճարդ նետվում է
սպառնալիքների հորձանութը, որմեզի
փրկի մեջ ու առաջնորդի երկիրը դեմի
անսպառնալից աղաօք: Ահա միշտը

Ճայնում դաշնալ ՀՅ Վարադես, բայց
որ ոչ միայն նոր Սահմանադրությունը
ավելացրել է սպառնալիքները, այլև
դաշտում չկան նոր Երիտասարդ առաջ
նորդներ կամ գործիչներ, որոնցից մենք
կը կարող են փոխարինել իրեն: Եւ իհան
մա ինքը, Վարչադես լինելուց բացի
ավելի շատ ժամանակ է հասկացնելու
նոր առաջնորդների թրծման գործում
փոխանցելով նրանց իր ղետական
կառավարման երեւացող եւ չերեւա-
ցող փորձը: Մինչեւ իհան չի փոխան-
ցել, կարեւոր չի համարել: Ի դեպք
կոնկրետ չերեւացող փորձն ինչպես
փոխանցվելու, ասենք Վարչադեսի
հավաքելու է Երկիր Երիտասարդ բաղա-
բական առաջնորդներին իր առանձնա-
սենյակում եւ փակ հանդիպում են ու
նենալու, որտեղ էլ այդ փորձը փո-
խանցվելու է, բարուն, որդեսզի նրանք,
ովքեր Երիտասարդ են, բայց առաջնորդ չեն, հանկարծ չսովորե՞ն...
Քետք էլ հավաճարաք բնություն

ԱԵՐԾ ՍԱՐԳՈՎՅԱՆՔ ՄՆՈՒՄ Է Սպառնալիքի դեմ և երիտասարդներին քրծելու համար

Այ այստեղ սկսվում է ամենահետարգրականը: Բանն այն է, որ Սերժ Սարգսյանը կարող է դառնալ ՀՀ վարչապետ, բայց մեկ հավելում ունի ինքն է ասել՝ հավելում, իրականում դա կոչվում է վերադարձում: Այսպես գործող նախագահն ասել է. «**Բայց Եթե** ի վերջո որուենք, որ առաջադրվելու է իմ թեկնածությունը, աղադա կ կիրակի իմ կողմից մեկ հավելումով՝ առ այն, որ սահմանադրական լիազորությունների ամբողջական իրականացմանը գուգահեռ ավելի շատ ժամանակ են հատկացնելու երթասարդ բաղադրական լիներներին մեր երկիր անցած տարիների երեսացող ու չերեւացող ողջ փորձը փոխանցելու գործին: Սա մի խնդիր է որն այսօր չափազանց կարենու է Բոլորս անելիք ունենք բաղադրական ուրագնորդերի թթման հարցում՝ անկախ նրանց կուսակցական դատականելիությունից, անկախ բաղադրական ներկա դիրքավորումից»: Ահա թե ինչ: Ուրեմն Սերժ Սարգսյանը ստիլված է համա-

անցկացվելու եւ այս երիտասարդ առաջնորդը, որը դատասխանի բննական հանձնաժողովի բոլոր հարցերին իր վրա է սամանելու երկրի դեկապանան ծանր դարձականությունը՝ ազատ և լույս վերջապես դրանից Սերժ Սարգսյանին:

Մի խորհով, Սերժ Սարգսյանը չի հավակնում վարչապետի դաշտոնին, չլուզում, որ մեկ մարդ Երևու անգամից ավելի դեկավարի Երկիրը, բայց բանը ու ուր Սահմանադրությունը Վտանգմերով լի է Եր որովհետև մենք թթված Երի տասարդ առաջնորդ չունեմ, ինքը ի կամքին հակառակ դեռ կմնա, որդես զի մի ձեռհով չեղուացնի սահմանադրական Վտանգմերը, մյուս ձեռհով էլ Երհասարդ առաջնորդ թթվ:

Ի դեմ, ԱՌ փոխնախազարդ քրոջ՝
չթթված Եղուարդ Շարճազանովն այս
կաղակցությամբ ասել է. «**Հաս կա-
րենր է, որ Դամբադետության նա-
խազարդ Սերժ Սարգսյանը դաս-
րաս է երիտասարդներին փոխան-
ցել իր փորձը»: Ես, իհարկե, ներողու-
թյուն եմ խնդրում, բայց սա ոչ թե շա-
կարենր է, այլ բնական դեմք է լինի, ա-
վելին նորմալ չէ, որ մինչեւ հիմա չի ե-
ռել:**

Մեկ հավելում. Եղուարդ Աղայանի
«Արդի հայերեն բացառական բառա-
րանում» «Դավելում» բառը նշանա-
կում է ավելացրած նաև, մնխացում, ա-
վելացում, ընդ որում բառարանում հա-
տուկ նշված է՝ օրինակ աժմատավար-
ձի... Բայց սա՝ իմիջիայլոց, կամ՝ ի գի-
տուրյուն:

ՀԵՐԱՆԵՐԻ ՄԵՂՐ

Դերսությունից՝ հանցագործություն մեկ ժայլ է, միշտ այնպես, ինչպես սիրոց՝ ատելություն։ Մեկ անգամ հերսություն անելը հերսույնել է, ինչպես մեկ անգամ սիրելը՝ սիրել չէ։ Եթե հերսու ես, ուրեմն միշտ, եթե սիրում ես, ուրեմն հավերժ։ Կատ չունի՝ ինչ ես արել, որտեղ ես արել, նշանակություն չունի, որ Արցախում կուրծք դեմ ես սկզբ թշնամուն, որդեսզի առանձնակի ջոկատ առաջ գնա, կամ Սպիտակում մտել ես փլատակների տակ, որդեսզի այնտեղից սարսափից կծկված երեխաներ հանես։ Եթե դրանից հետո կամբուլ ես ու ասում «Ես հերսու եմ», կներես, եթե դրանից հետո մեզ քվում ե, որ բոլորը մեզ տեսնելիս դեմք է ծեռուրդ համբուրեն, ցավում եմ, եթե դրանից հետ վսահ ես, որ այլևս ոչինչ չդեմք է ամես։ արդեն արել ես, ափսոս, բանի որ դու իսկադես կարող էր հերսու դառնալ, բայց հերսու չես։ Ու խոսքը հնազանդվելու մասին չէ. հնազանդությունը հերսություն չէ, անգամ եթե հնազանդվողը կինը է ու հնազանդվում է ամուսնուն։ Խոսքը գործողությունների, գործիքների ընտրության մասին է, «հայրենից» գոռալով՝ գենքը հայրենակցի Վրա չուղելու մասին է, իր ազգային-ազատագրական դայքար ես սկսել, իր չգիտես, որ երկիր ներսում ազգային-ազատագրական դայքար չի լինում։ Դերսությունը դադարում է, երբ իրավունքը դարսականությունից առաջ է ընկնում, երբ հերսական կենսագրությունն կախում ես վզից, ու վրան գրելով «Տժվիկի»՝ ցըում ես Ասրմետի նկարագրած փողոցներում ու նեղանում, թե մարդիկ մեզ ինչորուն չեն իհուում, ինչո՞ւ չեն խոնարհվում, ինչո՞ւ չեն սիրահարվում... Ու մեզ զգում ես անտեսված, որ տուկայի կանաչի վաճառողը կոտսնը գեղչով չի տալիս մեզ, դրանից էլ սկսում ես չարանալ, մանավանդ երբ տեսնում ես, որ առօտում նրանի են, ովքեր թիկունում են, երբ դու կռվում էր։ Կոյկի ես իհուում, գենքի, բանի որ չարացել ես, ուզում ես նորից կռվել, բանի որ մեզ հերսու ես զգում, զգում ես, որ որեւ մեկն իրավունք չունի մեզ մեղադրել, բանի որ ինչ անում ես՝ հանուն ազգի ես անում ու հանուն դետության։ Ձեզ է այդպես թվում, ինչպես հերսությունը է մեզ թվում։ Դեռ գտնում ես ընկերների, խոսում եմ կամ ոչ, օգնում է, կամ ոչ։ Բոլորդ էլ զգում եմ, որ սրա համար չիմ կռվում եւ որ կարուել եմ կոյկը։ Ոչ մեկը չի ասում «բայց չի կարելի, մերոն են», ոչ մեկը չի գոռում՝ «սա դետություն է, որի սահմանին այնքան են կրակում, որ ներսում կրակելը դավաճանություն է»։ բոլորի արեցրել է գինին կամ արդարության երազանքը ու գենք եմ հավաքում կռվի կարսից։ Ձեր հերսական բարձունքից նայում եմ սովորական ժողովրդին ու վսահ եմ, որ նա կեղեցվում է, ուրեմն ձեզ հետ է, ուրեմն դաշտաս է եւ ուրեմն ուզում է թեկուզ մեռնել։ Ձեզ դաշտեազնում խարել են, որ հերսությունը մեռնելն է, ու դոյն էլ ժողովրդին եմ խաբում։ Ումանի հավատում են։ Դեռ ձեզ ձերքակալում են, բանի որ դոյն արյուն եմ ուզում այսան արյուն սված մի փորիկ երկրում։ Ու դաշտազմի անթափանց վարագույրով դաշված ձեր աչքերով դոյն չեմ տեսնում ոչինչ, բայց ձեր կարծիքով արդարությունից։ Եւ բդավում եմ, որ հանուն ազգի եմ, հանուն դետության, եւ հավատում են շատերը, բանի որ շատերը ոչինչ չեն տեսել հանուն ազգի եւ հանուն դետության, ոչինչ եւ ոչ մեկից եւ այսքան ժամանակ։ Ու իրադարակվում է ձեր դաշտազմիոք, ճանաչվում եմ մեղավոր։ արյան կոչ եմ արել, մարդկանց իրար դեմ հանելու ծրագիր ունեմ եւ այն իրագործելու գենք։ Դոյն ասում եմ, որ ոչինչ չեմ արել, բայց թշնամու, որի իրական դեմքը հուսամ չեմ մոռացել, ջոկատը, երբ առաջանում է դեմքի մեր սահմանը՝ որդեսզի մանի, կոտորի եւ ավերի, եւս ոչինչ արած չի լինում. կանի, եթե մենի թոյլ տան մանել։ Դոյն մոռանում եմ, որ հենց դոյն դա թոյլ չեմ սկզել եւ բանի որ սա մոռացել եմ, գոռում եմ հենց դատարանի դահիցում որ ուինչ էմ արել։

Արել եթ, հեռոսություն էլ, Երկրի Աերսում արյան փառք էլ, ուրեմն հեռու չեֆ, ուրեմն դավաճան էլ չեֆ: Ուրեմն կուրացել եթ. այդուս լինում է՝ ղատերազմի ժամանակ, իսկ ավելի հաճախ՝ ղատերազմից հետո, հեռոսությունից:

Դ. Գ.-Մարտի 20-ին Երեւանի ընդհանուր իրավասության դատարանը Ժիրայր Սեֆիլյանին դատաղարեց 10 տարի 5 ամիս ժամկետով ազատազրկման:

ԳԵՂԱՄ ՔՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Տարօրինակից մինչեւ արտառոց կարելի է դիտարկել այն վիճակը, որում գտնվում է նորանկախ Դայաստանի ժնտեսությունը: Թեեւ or չի լինի, որ Երկրի բարձրագույն հեկավարությունից մեկը կամ անգամ մի խանչիք ջխոսեն ու չնշեն այս ու այն ոլորտներում որոշակից մինչեւ զգայի հաջողությունների մասին, այսուհանդեռ իրողությունն այն է, որ ՀՀ համախառն ներին արդյունքը Վերջին 10-ամյակում գրեթե աճվոփոխ 10 մլրդ դրամի մերձակային է: Թե ինչ է իրենից ներկայացնում այս ցուցանիշը նշենք, որ ըստ ԱՄՆ-ում 1868 թվականից լուս տեսնող «Դամաշխարհային փաստեր. 2018» տեղեկատպի, 3 մլն բնակչություն ունեցող Երեմնի սոցիալիստական Ալբանիայի ՀՆԱ-ն վաղուց անցել է 35 մլրդ դրամը, 2,8 մլն բնակչությամբ Լիսվայի ցուցանիշը նշենում է 90 մլրդ դրամի, իսկ ՀՀ տարածն ունեցող 11,5

ՆԱ բնակչությամբ Բելգիայում հիշատակվող ցուցանիշը վաղուց հասել է 500 մլրդ դոլարի սահմանագիծը: «Դե մենք» ասողների համար նշեմ, որ 10 տարի առաջ Վերջինիս ցուցանիշն ընդամենը 340 մլրդ դոլար էր, բնակչությունն էլ 10,4 մլն մարդ: Հասկացես նրանց համար, որնուն փորձելու են փաստել, թե բնակչության աճը հիմնականում արձանագրվել է ներգաղթողների արդյուններմ, նշեմ որ Վերջին 10-ամյակում 1000 բնակչի հաշվով ծնունդները 10-ից դարձել են 11:

թերեւ հիշատակված բոլոր թվերն եւ մեզ համար արտաքող են, փորձեցի տեղեկատուից մեր համար միխթարական որեւէ երկրի վիճակագրություն գտնել. ավաղ, ոչինչ չստացվեց, բանզի անզամ 400 հազար բնակչություն ունեցող Մալթայի ՀՆԱ-ն վաղուց գերազանցել է 16 մլրդ դոլարը, վերջին 10-ամյակում գրեթե կրկնադաշտել: Այնուևս որ ՀՀ սնտեսական կայացման դատավիճանառումերի այն կողմնորոշումներ՝ ասեմբ գերզարզացած հարաբեկաց օրինակով առաջնորդվել, թե՛ Սինգապորի, հարկ է վերանայել եւ խնդիր դիմարկել նախ Ալբանիայի ցուցանիշին հասմելու ուղղությամբ ջաներ գործադրելը, նոր միայն երազմների տրվել: Երազելը մեզանում հաստատեն կառավարման որորում նախընտելի աշխատաձեւ է համարվում: ՀՀ շարժային բաղադրիչն է առաջակա հարեւանաների ու հարազաների, հայուրավոր ծանոթ-քարտակամների օրինակով հարցնում ուսարակուտամ է, թե ինչու մեզանում անզոր ու անկարող են այն դիմիսի հարցերում, որոնց լուծումները դարձային նվազագույնից եւ դաշտական ջան ու փորձ են դահնջում: Ասվածն աղացուցելու

կամ հիմնավորելու համար տևագիտա-սննդավարական մեծ ու-նակություններ չեն դահանջվում, այլ ընդամենը ոչ վաղ անցյալի հ-րավիճակի փաստագրում: Եթենց թեկող Երեւանում մինյանց հա-րեւանությամբ գտնվող ավտոգոր-ծարակի եւ էլեկտրալամբերի ար-դյունաբերական հզրությունների մերօյա տեսակետից վիճակի գնահատում: Ավտոմեթնան հե-ռավոր աղաքայի խնդիր հանա-րելով դիտարկենք այս ավելի դարձ ու հասարակ արտադրանի թողարկումը, որդիսին է ակնարկ-ված էլեկտրալամբ այնուհետ ար-

տարությունը: Մեզնից յուրաքանչյուրը գիտի, որ արդյունաբերական այս սարբ անգամ 1 տասնյակի հասնող մասերից չի կազմված, ժամանակին այն 10-յակ միլիոնոց բանակներով արտադրել ու արտահանել են, հզորությունները գնալով մեծացրել: Նախորդ դարի 90-ականների դարավորությոց հետ 2000-ականների սկզբին գործարանը վերագործարկելու ծագության առաջարկվեց, փորձառու կառավարիչ ընտրվեց, հայկական էլեկտրալամբերի արտադրությունը վերականգնվեց: Լրագրողների համար ցուցադրական շօջայց կազմակերպվեց, որից օգտվեց նաև տողերի հեղինակը: Արտադրության առաջին խոկ օդակից դարձ դարձավ, որ վերագործարկման աղաքամ չունի, բանից խնդիր էր հօչակվել ընտանենք կանխել արտադրության վերջնական փլուզումը, այլ ոչ՝ ոլորտի նորացումը, դրան երկրորդ ռունչ հաղորդվել: Գայտնիք չէր, որ զարգացած երկներում ժամանակակից էլեկտրալամբերն այլ չափորոշչերով են գնահատվում, դրանք նվազագույնը 5-10 Վ հզորություն են վեց-

այլ փաստում, որ ընտեսության կայացումը շահ ավելի խորքային խնդիրներով է դայնանավորված որ մեզանում փոխարինվում է առօտեական հարցերը որդես հեռակա հար ծրագրեր ներկայացնելու ցանկությանը: Այս գնահատականը կազմավորվել է համաժամանակակից գործընթացներին թող ու սիրողական նաև արդակով հետեւ ելու եւ ուսումնասիրելու արդյունակությունը, որտեղ տեղ չունի մեզանում չարչելված հաճակարգային փոփոխություններ մոտեցում-գործելու լատճը: Զարգացող Զինաստանում օրինակ, որտեղ առենտույք հաճակարգային փոփոխություններ չեն արձանագրվել, այլ լավագույնն է ներդրվում հաճախարհային փորձը, նախորդ տասնայակում 1 կվածանին բաժին էր ընկանում 4 դոլարի արտադրամի, իմանալի 4,5 դրամ է, երբ ՀՀ ցուցանիւններ անփոփոխ 1,5 դրամ է: Այս սօրինակ վիճակագրությունը հիմնավորաբես մատադրությունը է, այն մեզանում հաճական հիմքուղու 1 այլ առաջի դարագայում, եթե այն իր բարեկարգ կա, նաեւ 3 այլ նահանջ է ենթադրում:

սղաղել այլոց արտադրած, ինմիական հնչ-ինչ միջոցներով խոր սարեցրած խոզի միս: Պատասխանից անցել է ամբողջ 5 տարի, որը բավարար էր այս նսաւթեսակի արտադրությունը միջին հայատանցու հաշվով տարեկան գոնե 10 կգ-ի հասցելու համար, որը նրա կացած միջավայր կադահովեր ոլորտում, կկանչեր գների աննախադեմ աճը, արտագործի դատաստվորների մի նասին էլ թերեւ լավատեսության հույս ներօնչեր: Այս դայմաններում նվազագործն աշորջինակ է հայ գյուղի խնդիրները մի կողմէ թռղած մեր որու գործընկերների այն դահվածքը, որում փորձ է արվում մեր բնությունը շահարկելով հայ գյուղն այնպիսի դասկերներով ուրվագծել, որոնք գյուղաբնակներն անգամ իրենց ամենավաշ երազմերում չեն տեսնում: Զե՞տ որ մեկնողներից բոլորը չէ, որ անարդարությունից ու կանայականությունից են փախչում, այլ որակյալ ու նատեսի սմնիդ դակասից, որտեղ ներկայացվող թեման առաջնահերթությունների շարում է:

« Տասնակած. մեկ բայլ առաջ, երեք բայլ հետո

Նում, փոխարենը 60-100Վս լրապահություն աղահովում: Անհույս լավատեսական տարեակում այս ուղղությամբ էր դեմք առաջնորդվել, երբ մեզանում անկարող գտնվեցին անգամ 100 դրամով վաճառվող էլլանորե արտադրելու հարցում, որոնց տարեր ժամանակաշինությունը ՀՀ ներնուծվում են մերձակա կա երկրներից, թող որ նվազագույն աժամանակաշանկ աշխատատեղեր արդարականացնելու այդ երկրության: Պարզ է, որ գերժամանակակից էլեկտրական լամպերը բարձր գին ունեն, դրանք հասու չեն ՀՀ բնակչության բացարձակ մեծանամությամբ, բայց փաստ նաև, որ այդդիսից ներկրվում ու վաճառվում են մեր առեւտային ցանցով: Գնողունակ հասվածքը ձեռք է բերում դրամ, դրանց օգնությամբ նորասում ամձնական էլեկտրաէներգետիկ հաշվեկշռի խնայողության: 1 ընտանիքի կողմանց 1 կվտժամի խնայողությունը՝ 1000 ընտանիքի դարագայում 1 մեգավատ խնայողության է հաս գեցնում, ասել է թե վերանում է այդ հզրության կառուցման ֆինանսական միջոցների փնտրության հրաժարականությունը:

Թերեւս այս ճամապարհով են նաեւ իրենց խնդիրները լուծում գերմանիայում. 17 առօնային ռեակտորների գգալի մասը փակվել է, իսկ Երկրի սանտությունը անվերջ զարգանում է: Մեզանում շատ հաճախ այլ դասելու է ներկայացվում. փակեցինք Սեծանդրի աեկ-ը, կիայսյնվենին 90-ականների վիճակում, իսկ թե ինչու այն չի արձանագրվում, եթ առօնականութեա այսօք 20 ու մերժական

կայանը աճրող 90 օր վերաից-
ֆակորման նորատակով դադա-
րեցնում է աշխատանքը, ոչ մի
հիմնավոր բացառություն չկա:

Ուրիշ հնչ գնահատական տալ եր տարիներ առաջ կառավարությունը նույն էր Վանաձորի «Քիմոբրում»-ում, «Էլեկտրոն» գործարանում երկրին անչափ անհրաժեշտ դարարտանյութերի զուտածինիկայի արտադրության մասին, որում մինչ օրս ներկրվում են Վրաստանից ու Բելոռուայց ՏՏ ոլորտում ինչ-որ ասիդանի կայացման կողմին ոչ մի խոս չկա կենցաղային ոչ բարդ էլեկտրասարերի երեմնի արտադրության վերականգնման ուղղությամբ, որդիսից ներնուծվում են այլոց սննդանությունները զարգացնում: Այսօրինակ գործընթացների արդյունքում է, որ ՀՀ ԱՎԾ-ի և լյաներով ՀՀ սննդանություն զգալի աճ կա, իսկ մեծարդիկ այն զգալիվ արտագաղթի ճամփան են ընտրում: Այսուհետու հերթական հարցը՝ թե ինչպատճենվ մեր սննդանության կայացմանը կնողասի ՀՀ նորացվող կառավարության կազմը, իր 17 նախարարներով եւ 3 փոխպարտադիրություն, հնչում է ինքնարերաբար: Նույն, որ Վեցին 10 անյակում Ավստրիա դարբերաբար այցելող ՀՀ բանագահի ժողովում է որ գերգարգացած այս երկրութանախարարություններն ընդամենը 12-ն են, չկա եւ ոչ մի փոխպարտադիրություն: Բայց դա չի խանգարել Ավստրիայի կառավարիչներին երկրի ՀՆԱ-ն 284 մլրդ դրամից հասցնել 417 մլրդ դրամի բնակչությունը 8,2 մլն-ից 8,8 մլն-ի, 1 բնակչի հաշվով ՀՆԱ-ն 34,6 հազար դրամից 48 հազար դրամի:

հային արտադրությունը հասել 115 մլն տոննայի, որտեղ Զինասամի բաժինն արդեն 55 մլն տոննա է, Գերմանիայինը 5,5 մլն տոննա, հաջորդ Եվրոպակ բարձր ցուցանիշների դաշտառով էակա աճ չի արձանագրվել, ՀՀ-ում այս կազմել է 8 հազար տոննա, բնակչի հաշվով համադրասախանաբար արձանագրվել է 4 կգ, 70 կգ, 300 կգ, 70 կգ եւ 2, կգ: ՀՀ բնակչության խորի մաս սղառումը կիմնականում աղաղա հովվել է աշխարհի տարբեր մասերից խոր սատեցված վիճակուն ներկրվող մսի տեսքով, որը տղականի համեմատ այսօր էլ վաճառվում է էաղես ցածր գնով, նաև հումք ծառայում երկրում արտադրությունը ողջ երշիկեղենին ու համար դաշտամասն մսատեսակներու համար: Անհասկանապի ու անբացարեկի է այս դայնաններու հայ մսարտադրողներին գործընթացից դուրս բռնելը, եր ամենու է խոսվում հայ գուտարմաններու ի հանդեմ ցուցաբերվող մետական բաղադրականությունից, զյուղացու հոգեւոր թթեացներու նրան աղիատության զիրանների ազատելուց, մի խոսիվ՝ թե ոքիկունք իմելուց:

Տեսե՞ ինչ զներ են առաջարկում հայաստանցուս շաքարներ առաջ հյուրներկալած Ավստրիայի սուլթերնարկետներում, որդիսի լուսանկարը վերցրել ենք «Պեն-նի» առեւտրացանցի գովազդային թերթիկից: Նկատեմ, որ Եւրկայացվող զմի նույնական հարկերն են, ասել է թե մսարտադրողն այն վաճառել է 1կգ.-ը նույնական 1 եվրոյով, ՀՀ արժույթով՝ 600 դրամով: ՀՀ-ում խոզի միս արտադրողներն այն վաճառում են եռադաշիկ բանկ եւ միաժամանակ դժգոհում ցածր գնից: ՀՀ Տնտեսվարա-գիտական միտքը, որն այս դարագայում կենտրոնացած է ՀՀ գյուղատնտեսության, սարածական կառավարման, Տնտեսական զարգացման, միջազգային ինտերնացիոն նախարարություններում, ագրարային ակադեմիայում, այլ կառույցներում, որտեւ բացառություն դարձադիւն չունի. տարօրինակից է անդին վիճակ:

Թե ինչու է ՀՀ իշխանությունն այսպիսի անփոփք ու անդամասախանատու իր երկիր բաղաքացիների առօրյայի դարձ ու հասարակ հարցերի հանդել, բանջի մարդկանց ամենօրյա գործերի ու սմբադակարգի լավագույնս կազմակերպություններում վաղուց լուծված ինձիք է, հարց է մնում: Անույունահատ այստեղ ուրվագծվում է իշխանություններուն օլիգոքրատիկ կառը, որը համաշխահային գործընթացներում եզակի երթույր չէ: Այլոց գործողությունները դիտակելով կարելի է համոզվել, որ յուրաքանչյուր ոլորտ կառավարելով կարելի է արդյուններ առահովել, եթե թե օլիգոքրատիկան շահաբաժնից չի զրկվի, թե բազմամիջին սպառողներն իրենց բավարարված կզգան: Իշխանական կառույցներին հայտնի այս դայնաններում է հնարավոր լինում դետությունն-համությունն հարաբերություններում բարերար միջավայր հաստաել, երկիրն աշխատեցնել, կայացնել ու զարգացնել, որը մեզանում առաջմն փոխարինվում է անիմաս ու անհաստ հաճակարգային փոփոխություններ եւ մերն ուրիշ է արահայտություններով:

ԱՓրհնով քննիրքն է անցել

ՍԱՌԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

Կիրակի, մարտի 18-ին, Աֆրի-
ջի անկումից հետո սիրիական
հակամարտության մեջ նորվա-
կած գերտեղությունները, որոնք
Կոհլիովի հայտնի առակի կեր-
տարների նման անեն կերպ ջա-
նում են սիրիական սայլը դեմքի
իրենց շարժել, այժմ համակար-
ծիք են գեր մեկ հարցում՝ թուր-
քական ուզմական գործողու-
թյունները Սիրիայի հյուսիսում
նոյատում են «Հսկանական
Պետության» ջիհանդիսների
երկրորդ հայտնությանը տար-
ծաշրջանում։ Այս գաղափարի
շուրջ նօմարվող ընդհանուր տ-
սակեցը կարող է միավորել հա-
կամեց կողմերին մեկ նոյատակի
շուրջը. թիվ մեկ թօնամին՝ «Հս-
կանական Պետությունն» է, որի
դեմ դայլարում հառնած խո-
չընդուները, ի դեմս՝ թուրքական
«Զիթենու ճյուղ»-ի, դեմք է չե-
ղորդացնել։ Արդեն Երեւաքքի օ-
րը, սիրիական բանակի 36 գիր-
վոր է ստանվել Դամասկոսի
մերձակա շրջաններից մեկում
«ԻՊ»-ի ավագակախմբերի գի-
ւերային անակնկալ հարձակու-

մից, տեղեկացնում է Associated Press -ը հղում անելով Բեյրութից սասցված աղբյուրին:

Եթե ամերիկացիները դավաճանեն բողերին, դա կատասրոֆիկ հետևանք կունենա եւ բասային իրավիճակ կստողի սարածօջանում, LJWorld առցանց հարթակում կարծիք է հայտնել հայազգի Վերլուծաբան **Դեյվիդ Իզնասինոսը**: Իսկ ռուսները դա արեցին: «Զիթենու ճյուղ»-ի սկսվելուց առաջ

լեցին Աֆրիկի տօքանը, ինչը
մինչ այդ իրենց վերահսկողու-
թյան ներփն էր:

Առայժմ, աշխարհի լրելյան հայացի ներք, միահեծան Երդողանը Օսմանյան կայսրության վերականգնման իր առաջին հաջողությունն է տոնում: Իսկ հայեցող, փողկաղաքն Եվրոպա՝ մի ձեռնով բնարատում, մյուս ձեռնով՝ փախստականների համար 3 մլր. դրլար է տրամադրում Թուրքիային: Մեկ ամքաք է, ինչ-

թուրքական բանակը ցեղակից գրոհայինների հետ սնե-տուն թալանում, ավերում է Աֆրինը, բռնությունների ենթակում խաղաղ բնակչությանը, վերաբնակեցնում բաղադր թուրքերով, որոց մեջ մեծ թիվ են կազմում «հայունական Պետության» ահաբեկիչները: Երդողանի օսմանյան ամբողջիան տարածվում է Սիրիայի ողջ հյուսիսային սահմանով մեկ եւ ձգվում մինչտև Իրավայան քրդաբնակ շրջաններ: Թուրքական զորքերի եւ Մանրիջի միջև ջեւ հեռավորությունն ընդամենը՝ 60 մղոն է: Երդողանը բազմ միջու է հայտարարել, որ Մանրիջը իր հիմնական գերխնդիրն է ու թիրախը: Խոշոր առեւտրայի հանգույց համարվող այդ կենտրոնը քրեւը ամերիկյան կոստանդինոպոլիսի հոգուն ուժերի գլխավորությանը՝ «ԻՊ»-ի հայամիսներից ազատագրել են 2016-ին: Թե ինչպիսի սի՞ ընթացք կունենան Մանրիջը ուրուց զարգացող ռազմական գործողությունները ցուց կտան ու առաջարկերը: Եթե Թրամփի վարչական

կազզը զիշի թուրելին եւ դավա-
ձանի դաշնակից քրելին, աղա
դա կինի միջինարեւյան սա-
րածաշանում ԱՊՆ վարած ար-
տաֆին խաղաքանության խայ-
տառակությունը եւ «America
First» կարգախոսի ձախողումը
աշխարհում:

Թուրքական վասնգի առողջությունը պահպանվելու համար այդպիս է առաջարկվում այս պատճենի համար:

☞ 1 Արդեն իսկ տարիների ընթաց-
ին տարատևակ հավակնու-
թյուններ ունեցող լիդերներն ընդ-
հանրակա չեզոքացվել են, դեռությունը
դրա համար ունի բոլոր հնարավորություն-
ները՝ ուժային, օյութական, բարոյական
ու հոգեբանական...իսկ այդ լիդերները
բոլորն ել, որդես համակարգի արժանի
մասնիկներ, անդայման բազմաթիվ օրի-
նախարս սիստմաների մեջ են թաքախ-
ված լինում իշխանության մեջ լինելով,
կամ, ինչպես հասուն է Հայաստանի բիզ-
նես- մթնոլորտին, տահութեա սահմանի
անդայման հնչ-որ ժամանակ, հնչ-որ
ձեւով ցցանցելով օրենքը: Նրանց բոլո-
րին հետ է կոնդրումաներով իրենց տոք
ցույց տալը, ինչպես տարբեր առիթներով
համոզվել են:

Իսկ Աժ խորհրդարանական «Ել» խմբակցությունում ընթացող ներկա դառնակտում՝ փողոցային դայլքարի գմալ-չգմալու թեմայով, ընդհանրապես հացականի տակ է դնում ընդդիմության գոյությունն անզամ խորհրդարանում, ինչը իշխանությանը նենելու է խորհրդարանական երկու նյութ ուժերից մեջին, իսկ որ առավել հավանական է՝ «Ծառուկյան դաշինին» խորհրդարանում ընդդիմություն նշանակելու անհարմարության առջեւ (անհարմարության՝ բանի որ դասամակարդների թվակազմը մի փոքր շատ է իշխանության դատկերացրած ընդդիմության բոլյարտելի թվակազմից): Թեեւ՝ «Ծառուկյան դաշինին» ավելի շատ հակված է կոպականական նշանելու եւ կառավարման լծակներ ունենալու դերին, այս ուժի խորհրդարանական բվեարկությունների մեջ ճասան էլ դա է վկայում: Այս այս բոլոր նկատի ունի, հա՞, նախազահը, երբ ասում է, թե հասել ենի ներին կայունության այնոիսի ճակարդակի, որը դրական է կանխորոշում և նշեսական ցուցանիւթերի դիմանմիկան: Ու երբ Վարչապետի դատումնեւմ նրան առաջարելու որում լինի՝ այդ որումնամը մի հավելում է մնացել, այդ հավելումը երիտասարդ լիդերներին տարիների փորձը փոխանցելուն է վերաբերում, ընդ որում՝ խոսքն անկախ կուտակցական դատկանելությունից կամ այսօրվա բաղադրական դիրքորոշումից նոր առաջնորդներ թթելու մասին է:

Զգիտեմ, թե որքան անկեղծ է Սերժ Սարգսյանը՝ Երևանարդարներին թթվելու մասով, արդյոք նա նկատ ունի ընդհանրապես նոր սերունդ դաշտաստեղը, նոր ՀՀԿ-ական սերունդ դաշտաստեղը, թե որոշակի եւ ոչ անհայտ մարդկանց ժողով իրավիճակը հասունացնելու ու նրանց իշխանությունը հանձնելը, որը դեռ այս դահին անհնար է: Նոր

Դմար է լինել միաժամանակ իշխանություն եւ...

Երանգը միայն վերջին՝ Երիտասարդութիւնի հասկածի մասով է, ուրեմն, իսկ մնացածը՝ վարչապես դառնալու հավակնությունը, այլաբանորեն կամ հենց ուղղակի առկա է դեռ անցած տարի նայիսին Ազգային ժողովում ունեցած նոր ելույթում, Մյունիստնի հայում, առհասարակ Սարց-սյան՝ Վերջին ամիսներին անցկացրած քաջնաթիվ խորհրդակցությունների ընթացքում հնչեցրած ելույթներում, հենց Վերջին՝ այս տարի մեր Երկիր Երեխ խոռորագոյն միջոցառումները՝ Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային համաժողովը, Մայիսի հերոսամարտերի 100-ամյակը եւ Երևանի հիմնադրման 2800-ամյակը արժանավայել կազմակերպելուն նվիրված խորհրդակցությունում ասված խոսքում: Բացեք նախագահի կայլում Տեղադրված ուզած հանդիման նաևին դասին դասմող անկոփագիրը, ու այնտեղ անդայման խոս կա հետագա անելիքի մասին, որտեղ ներկա է ինքը, Սերժ Սարգսյանը, դարձ է, որ վարչապետի դաշտում, ուրիշ որեւէ դաշտում այլքան լայնածավալ ծրագրերի մասնակից հնարավոր չէ լինել:

Զարնանալին այստեղ ուրիշ քան է, որ,
այնուամենայնիվ, նրա եւ նրա գիշավր-
րած բաղաբական ուժի դեկապարման
տասն տարիների ընթացքում Երիտասարդ
փոխարինողները չեն դատրասվել այն
ասիժճան, որ տասն տարի իշխանակարե-
լուց հետո Սարգսյանը գնա վատակած
հանգստի, ու Վարչապետ լինելու դժվարին
գործը հանձնի փոխարինողներից մեկին։
Կամ ավելի եա՞որ ներկա Երիտասարդ իշ-
խանակունեն այնան էլ չեն համարդա-
սախանում նրա դատկերացումներին, ում
կարելի է թողմել կառավարումը, եւ ինը՛
նորերին է տարածուելու առջեղի հանա-

Այս առօնով մեմբ ուզում ենք մեկ անգամ եւս զննել կառավարման համակարգը: Եկեւ խոստվանենք, այնուամենայնիվ, ահազին մարդիկ փոխարինվել են, մարդկային ռեսուրսի առօնով համակարգի դեմքն ահազին փոխվել է: Ortros խորհրդարանն իր ընտրությամբ Սահմանադրական դատարանի նախագահ դաշտեց Դայր Թովմայանին երիտասարդներից: Աժ երկու ՀՅԿ-ական փոխնախագահները երիտասարդ են՝ ինչոր չեն նաև այն ժամանակը, երբ Աժ նախագահ կդառնա նրանցից մեկը գուցե, Աժ հանձնաժողովների նախագահ են դարձել առասուն տարեկանների սեմինից Արմեն Առույանը, Հովհաննես Սահակյանը, Գետրդ Կոստանյանը, հներին գուգահետ:

Նախարարների մեջ Քիչ չեն երիտասարդներ: Կարչաղես Կարեն Կարապետյանը երիտասարդի Տեղ անցնում է: Միզուցք ՀՀԿ-ի մեջ այլևս չեն մնացել արժանի երիտասարդներ, որոնց դեռ կարելի է դաշտուալ, այս է ասում Նախագահը, կամ ՀՀԿ-ին է դրսւ գրում մնացած մասով: Խոկ Միքայելյանը հայատապահը միայն ՀՀԿ-ն է, միզուցքը դա էլ Անահիտ ունի՞ Սերժ Սարգսյանը մարդկանց որոնելու է ՀՀԿ-ից դրսւ:

Ուն կամ ինչի՞ մասին է խոսում նախագահը, ո՞ւմ է տեսնում իրենից հետ (նիշում գուցե՞ ընդամենը մեկ-երկու արի հետո) վարչապետի ղաւոնում, կամ եթե ներկա վարչապետը սնտեսական աճ է աղած հովել՝ ինչու նրան չի տեսնում: Կովկասի ռում այս հարցերին որդես ղատասխան ամենաֆանտասիրկ վարկածներ են օջանառվում:

Եղիշեց զրահը Անդամ առ պատճեն
նացման յոթնամյա ծրագրի իրականաց-
ման դասուհանից՝ յոթ տարիների բարե-
փոխումների ժանապարհային բարեկառու-
թերկայանալը նույնութեան ծածկագիր-
է՝ դաշտանության նախարարը
նույնութեան ուժինություն է ի վեցու:

Նախագահ Սարգսյանի՝ Երիտասարժեցին հեռախոսակապություն է կազմվել:

Աերը: Իսկ անձամբ Կարեն Կարապետյանը Աժ-Կառավարություն հարցուղաքախանի ժամանակ, Սերժ Սարգսյանի՝ վարչապետ առաջադրվելու վերաբերյալ tert.am-ում արտահայտած մտերի վերաբերյալ հարցին ի դատավան՝ կեսրերան ակնարկեց, թե հավատարիմ է նախկինում ասած իր մտին: Իսկ նախկինում ասած միտքն այն է, որ ինը դատարան է վարչապետ աշխատել աղրիլից հետո:

Հայաստանի նոր նախագահ Արմեն Սարգսյանն էլ արտերկրյա ցըագայությունների մեջ է ու ձեռք է, որ սեղմում է լայն ժողովով, իսկ Հանրային հեռուստաեսության լրատվական հաղորդմանը այդ կաղրերը, չգիտես ինչու, ցույց են տալիս բոլոր առաջնային ու երկրորդական սյումեններից հետո:

Արդյոյ ապրիլի 9-ից հետո սկսվող 7 օրում, թեկուզ շատ ժիշտ, բայց, այնուամենայնիվ, անկանխատեսելիության լիցք կարո՞ղ է լինել, եթե դա վերաբերում է Ետքի՞ն, թե արտաքին ազդակներին: Համենայնդեպս՝ մեր ռազմավարական գործընկեր Երկիրն արդեն ընտրել է իր նախագահին, ու նա կարո՞ղ է ամուսնութեան լիցքանակից Երկիրի բաղադրական գործընդունաբեր հանդիպել:

թացների հանդիպ:

Ի դեմ՝ ամեն տևակ աշխարհաբաղա-
բական ազդեցություններին հետք է դիմա-

կայել, երբ ունես ուժեղ ընդիմություն, որն ուզած դահին կարող է բարձանայնել որ չսասած, եւ այդ ընդիմությունը կշիռ ունի համրության մոտ: Եթե ունես ուժեղ խորհրդարան, որը կարող է հակակըռել գործադիր իշխանությանը: Բայց երբ ընդիմությունն էլ են դու, իշխանությունն էլ, խորհրդարանն էլ (որ ղեկավարած բաղաբան ուժով), աղաւաս դժվար կիխի դիմակայել եթե ոչ ներփին, աղաւարտին ճնշումներին: Ու այդ իմաստով աղաւաք վարչապետի անսահմանափակ լիազորությունները, իսկադես, եթե հինա ոչինչ չխանգարի Սերժ Սարգսյանի առաջադրմանն ու ընտրությանը, հետազոյն կարող են խանգարել նրան՝ արտադին բաղաբան դիմակայության բազմաթե՛տ դաշտանություն ստեղծելու: Զեմով դաշտանության ու դետության անվտանգության հայեցակարգին հավասար ուժ է իշխանության իրական, ու ոչ թե իմիտացիոն հակակըռված համակարգը: Խեկ մեկ դաշտունի հավակնորդին կամ մեկ դաշտունյախին ճնշելն արտադին աշխարհի համար միշտ էլ ավելի հետև է:

ԱՐԵՎԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

Թիվ 11(371)
23 ՄԱՐՏ
2018

ՀԵՂԻԿ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

Սայար-Նովայի կենագիրները գրեթե
միշտ հարեւանցի են անցել նրա կյանքին՝
վերջին՝ ուրուց 40 տարիների վրայով,
երբ նա գտնվում էր Հայ եկեղեցու ծառայության մեջ։ Սովետական մոտեցումը սիրադեմունք է եղել։ Այդ է դաշտառը, որ խմբագրության խնդրաներով,
մեր հայտնի բանասեր-գրականագետ
դոկտոր Հենրիկ Բախչինյանը դատարա-
սել է հետեւյալ իրադարակումը այդ
տարիների նրա կյանքի ու գործունեու-
թյան մասին։ - Խմբ

Խոշորագույն աշուղ-քանաստեղ Սայաբ-Նովայի կյանքն ընդգրկում է Երեխին հիմնական հանգրվաններ: Դրանցից յուրաքանչյուրը, համարատասխանաբար, կարելի է կոչել մեծ երգի կրած Երեխ անուններով՝ **Արութին, Սայաբ-Նովա Երեխանու:**

մշակութային կենտրոն է Եղել: Այստղ գործող Եկեղեցում, անուուս, Եղել են գրչագիր եւ տպագիր մատյաններ, որոնցից նորմնա բահանա Ստեփանոսը նախընտել եւ 1760-1761 թվականներին ընդորինակել է հաևամես իր հանձարեղ նախորդի՝ Գրիգոր Նարեկացու «Մատեան Որբեգութեան» երկը (Նարեկ)՝ ըստ այդմ, յուրովի արտահայտելով իր բուռն հոգեկան խռովվք (ձեռագիրը դահման վում է Մաշտոցան Մատեանդարանում. թիվ 10838, արտագըտք է Կ. Պոլսի 1700-1702 թթ. հրատակությունից):

Սայաթ-Նովա-Ստեփանոսը, փաստեա, Ենգելիի մեզ հայսնի արաջին գրիչն է, եւ Օրա այդ ընդորինակուրունը, հնչմես գրում է ձեռագրի հայսնաբերող արժանահիւատակ դարսկագետ Բարկեն Չուգազյանը, «մեկ նոր անունով հարսացնում է հայերեն ձեռագրերի գրչության տեղանունների ցուցակը եւ հետաքրքիր է բացում իրանահայ գաղութի մշակույթի

րադարձվել է աբորիջ Եւ վերսին գտնվել իր ծննդավայր Թիֆլիսում: Այստեղ նա որպես ծխառեր խահանա, հովվել է քաղաքի հայոց եկեղեցիներից մեկում Այնուհետև ուղարկվել է Վրաստանի Տիրապետության տակ գտնվող Զաքարալա հայացած գավառը: Այս առաջնությունը դաշտահական չի եղել: Դայսի է, որ Զաքարալայի հայությունն այդ ժամանակ զանգվածարա բռնի մահմեդականացման եր ենթարկվում, ուստի անհրաժեշտ էին տե՛ Ստեփանոսի ննան հնուց ու ազգանվեր քարոզիչներ՝ այդ աղետի դեմք առնելու համար...

Ինչդես Ենգելիում, Զարաբալյում
եւս str Ստեփանոսը բարոզչությունից
զատ զքաղվել է նաեւ գրչությանք: Գա-
վարի հայարնակ Կախի ավանի Սուրբ
Աստվածածին Եկեղեցում նա 1766 թվա-
կանին գրչագրել է մեզ հայտնի իր Երկրոր-
ճեռագիր մատյանը՝ հանդիսանալով նա-
եւ Զարաբալյահի առաջին հայ գրիչը: 439

Եկեղեցու լուսարար դառնալու իրողությունը հավաստվում է այն հանգամանով, որ Սայաթ-Նովա-Ստեփանոսը հճում է եղել տոնարագիտության մեջ...

Ըստ մի շարֆ դաշնական վավերագրերի, Հաղորդավանիք դարբերաբար ենթարկվել է ավարառու լեզգիների ասղա-սկություններին: Ուստի վանի միաբանությունը հաճախ տեղափոխվել է Թիֆլիս եւ տեսականորեն գործել այստեղ հաստաված առաջնորդարանում՝ Բերդի կապոնիկե կամ Սուլը Գելորդ Եկեղեցում (որի բակում է ամփոփված մեծ երգչ ա-զնուը): Ըստ այս, Սայաթ-Նովա-Ստեփանոս իր կուսակրոնության տարիների մեծ մասը (մոտ երկու տասնամյակ) անց է կացել Թիֆլիսում, երեսն տեղափոխվելով Հաղորդա: Այս իրողության արձագանն առկա է նաև ժողովրդական ավանդություններում...

Համոզված ենք, որ վանականության սարդիներին Սայաթ-Նովա-Ստեփանոսը, Թիֆլիսում թե Քաղղաքում, շարունակել է գրադպահ թե՝ բարզությամբ ու մանկավարժությամբ, եւ թե՝ գրչությամբ: Եթե բահանայության յոթ տարիների ընթացքում նա ընդունակել է երկու ձեռագիր (եթե ոչ ավելի), առաջ ավելի բան բարորդ դար լինելով կուտակորն եւ որդես մենակյաց ունենալով շատ ավելի ժամանակ ու հճարավորություններ՝ նա գրչագրած դեմք է լինի մեկից ավելի ձեռագրեր: Նշենք, որ նրա ընդունակած նարեկը հայտնաբերվել է ընդամենը 1981 թվականին, ուստի բացառված չէ, որ մի երջանիկ դատահականությամբ ի հայտ կգան նաև նրա այլ գրչագրերը, եթե, իհարկե, դրան չեն ոչնչացել 1795 թվականի Թիֆլիսի ավերան ժամանակ, երբ բայանվել ու իրկիվաբել են Քաղղաքավանի հարստությունն ու ձեռագրերը, որոնք դահվում են Թիֆլիսի առաջնորդարանում...

Զարովքական, կրթական եւ գչչական գործունեություն ծավալած Սայաթ-Նովա-Ստեփանոսը հասել է վարդապետի աստիճանի: Այսինքն է նրան հիշատակել Վրաց արքայազն Քովիանն իր «Կալմասորա» («Կալմասունի՛») գրքում, որտեղ նկարագրած է Հաղոյառավանում Վրացի կիսասարկավագ Քովիան Խելաւսվիլու հաղիղումը վարդապետ Սայաթ-Նովայի հետ (այդ հանդիպումը, մեր հաշվարկներով, տեղի է ունեցել 1793-1794 թթ. միջնեալ):

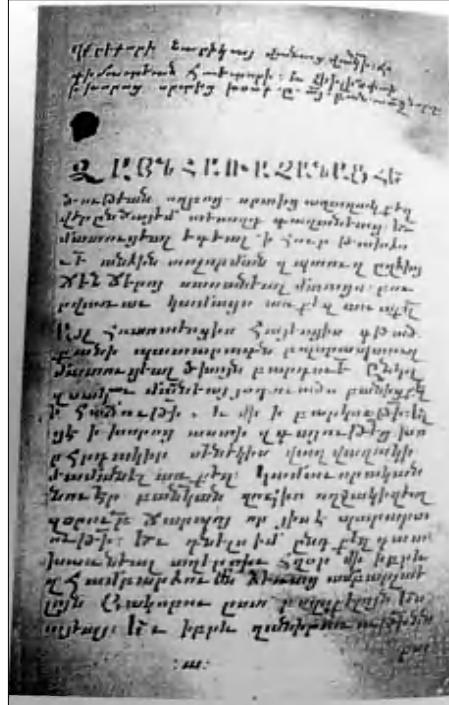
Ժողովրդական ավանդություններից մի խանիսի համաձայն, կուտակրոնության տարիներին եւս Սայաթ-Նովան շարունակ էր հոգեւոր ծառայությունը մատուցել ժողովրդին՝ արդեն իրեւ «անծովս բահանա»։ Ըստ որոշ պահանջությունների, նախկին առուղը երեմն-երեմն զայտնաբար շարունակել է մասնակցել առողջական մրցավեճերին եւ ուրախ հավաքություններին։ Յիշյալ «Կալմասոբա» գրքում եւս վկայված է, որ արդեն ծերունի վարդապետ Սայաթ-Նովան Յովիան Խելաւսվիլու հետ գինի է խմել, չնոգուր նվազել եւ երգու ողբացել հոգեւորականի հր վիճակը։

Այստեղ մեջ է բերված «Ին խենց զորվս, թեզ ի՞նչ դաշտեց» սկզբածով նշանավոր վրացերն երգ՝ գրված 1759-1760 թվականների միջեւ, եր երգիչն արեն վասարել եր արդունիքից, ձեռնադրվել խահանա եւ ասորվել Պարսկաստան։ Նկատ ունենալով առաջին բարեկամ պատճենը՝

Բրինձ էի, զարի դառնալն ինչի՞ս էր,
Աղավնի էի, լոր դառնալն ինչի՞ս էր,
Մեկ ասա՛, բահանայությունն ինչի՞ս էր...

Արքաների կամով մեջիս կանչվողս,
Թափաղներից մեծարվող ու հարգվողս,
Կարմիր գումի գգեստով զարդարվողս
Յինս ասս բուճով մենասաւ

«Յիշեա՞ նաեւ Ստեփանոս Վարդապետ»

თასმისტები მცდე»: მთხვევის იური გრიგორი მარტინი მცდელობრივი მართლიანობის მიმდევარი იყო. მარტინი მცდელობრივი მართლიანობის მიმდევარი იყო.

«Գրեցա ի Գիլան, Անզայի և Եկեղեցին,
թվին ուժ (1761): Ով ընթեցող, յիշեա՞
գծող Ստիփանոս Վարդապետս, որ
Սայեալ-Նովայ ասին, եւ հայր ին մահ-
մասի Կարապետ, եւ դուր յիշեալ լինիֆ: Ա-
ռաջնորդութեան Քախմառոյ Զաքարիա
Վարդապետ Թիփիլիզի»:

Ինչպես տեսնում ենք, գրիշն այստեղ իրեն վարդապետ է կրչել: Սակայն դա կուսակրոն վարդապետը չէ, բանի որ այդ ժամանակ Սայաթ-Նովա-Ստեփանոսը անուսնացյալ խահանա եր: Վարդապետն այստեղ ունի ուսուցիչ, բարոգիչ իմաստը: Դայսնի է, որ մինչեւ հոգեւորական դառնալը Սայաթ-Նովան փաշատեղյակ է եղել թէ Աստվածաշնչին եւ թէ Դայսմավուրինի ու Դարանց վարերին եւ գրել մի շարֆ հոգեւոհ խրասական երգեր: Այդ գիտելիներն ու ընորդներն ինաւ հնարավորություն են սկզի իր խահանայության առաջին խև տարիներից, գրչությունից զատ, ծավալել նաեւ բարոգչական ու նանկավարժական գործունեություն...

Հս Եթելպէին, 1762-1765 թվական-ներին մէր Ստեփանոս-Սայաթ-Նովան իր հասկելին այնենաւարք եղաւասալրէ՝

թերից բաղկացած այդ ձեռագիրը ընդունվում է աստվածաշնչան որու գրեթե՝ Ներսես Լաճքրնացու ներհուն մեկ նույթունները, այլև երկու տոմարագիտական երկ (ձեռագիրը դահդանվում է Մաշտոցյան Մատենադարանում. թիվ 4270): Այդ գործերի ընդունակությունն անշուշտ, ինմանալուածակ չի եղել, այլ հետապնդել է բարզչական եւ ուսուցողական նորականությունը: Մյուս կողմից, ընդունակված ժողովածուի մեջ բանաստեղծ գրին ընդունվել է այնպիսի նյութեր (Երգերգոց, Ժողովովոյի), որոնց մեջ արտահայտված խոհերն ու զգացումները դարձյալ յուրովի արձագանքում են նրա նախկին ստեղծագործությանն ու ներկա հոգեվիճակին: Բերենի նաեւ այդ ձեռագիրի հիշատակարանը.

«Թուին Հայոց ՈՒԺԾ (1766)... Գրեցաւ ի Կախոյ բարվանսարէն: ՈՎ ընթերցող, յիշեայ զգծող գրոյս՝ մեղադարձ Ստեփանոս բահանայս, ու Սահադ Նովայ կոչեն, եւ հայրն իմ մահտեսի Կարապետն եւ մայր իմ՝ Սարգարյա, եւ դուք յիշեալ լինիք յառաջի Աստուծոն»:

Սայաթ-Նովա-Ստեփանոսը Զաքարա-
լյայում կարող էր գործել ամենալուսը մին-
չեւ 1768 թվականը, երբ իր մահկանա-
ցուն է կմբել նրա կինը՝ լոռեցի (այժե-
հասցի) Մարմարը՝ նրա չորս զավակների
մայրը (թաղվել է Թիֆլիսի Խոջիվան
հայկական գերեզմանատանը): Այդա-
ցած Ստեփանոս քահանան, գործող եկե-
ղեցական կանոնի համաձայն, դիմիտ
վերադառնար Քաղղաքի մայրավան
կամ այդ թեմին դատկանող վանելից
մեկը՝ արդեն իրեւ ուլուսակ քահանա-

կամ կուսակրոն արեղա: Այդ իրողությունն արձանագրել է եղջի առաջի կենսագիր **Գևորգ Ախվերդյանը՝** գելով, թե Սայաթ-Նովան «իր զաւակներու Թիֆլիզում թողած՝ գնում, հեռանում են Հաղպատու Սուրբ Նշանի վաճին, որ տես կրօնաւորված ձեռնադրվում է արեղայ»: Ըստ կենսագրի, նա երեմն-երեմն Հաղպատից այցելել է իր հարազարդականությանը Բանավոր ավանդված մի երկուորդի համաձայն, կուսակրոն Սայաթ-Նովան եղել է Հաղպատի տաճարի լուսարարը եւ աղոթելու ոնտանուն կանոնը:

Հաղողացու լրասարար Սայեաթ-Նովէն իւ
Մէ կամթէրիս մարենու ձեռ տունիմ:

Պողացված Առնիբելի Աերաւարձ

2000-ականներին դարձվեց, որ 90-ականներին մեր թանգարաններից արվեստի արժեքավոր գործեր են անհետացել: Օրինակ՝ 5 տարի առաջ Հայաստանին հանձնվեց 1990-ականներին ԱՕԹՍ-ի շենքից անհետացած Այվազովսկու կտավը: Ինչողև էր այն գողացվել, ինչ հանգամաններում եւ ով՝ տեղեկությունները կցկուր եւ ժումկալ էին: Մի մեկնաբանություն տրվեց միայն՝ այդ տարիներին ԱՕԹՍ-ում վերանորոգում է եղել, դրադարձության բաց են բռնել: Այվազովսկին հետօնությամբ գողացել է: Այսանը միայն: Զենքից ձեռք անցած կտավը հետ հայտնվել էր ռուս հավաքորդի մոտ ու վերջապես հանձնվել իրական տերերին՝ մեզ:

Նոյն 90-ականներին, իսկ ավելի սույզ՝ 1995-ին, Երևանի Ռուսական արվեստի թանգարանից, որը հիմնված է ռուսաստանաբնակ դրոֆեսոր Արամ Արքահանյանի հավաքածուի վրա, գողացվել է ռուսական մոդեռնի նախահայր **Միխայիլ Վորուբեյի** «Դեւն ու հրեւսակը Թամարի հոգու հետ» ստեղծագործությունը։ Գողության հանգանաները համեմայնելու մեջ՝ հասարակ մահկանացներիս, հայտնի չեն։ 22 տարի շարունակ Ակարը միջազգային հետախուզման մեջ է եղել եւ 2017-ին հայտնաբերվել ռուսական հատուկ ծառայությունների կողմից։ Անցյալ տարի՝ նոյեմբերի 15-ին, Ռուսաստանում հայկական ճշակույթի օրերի շրջանակում Վլադիմիր

Պուտիշնը գրղացված Վռութելին հանձնեց Սերժ Սարգսյանին: Ի դեռ հանձնման արարողությունը կազմակերպվել է Տեղյակովյան տասկերասրահի Վռության դահլիճում: Այն մեր նախագահին հանձնեց Վերականգնող Վարդես Խնամ Սոլովյովան: Կտավի հայտնաբերումից հետո 8 ամիս նա միջիմետք առ միշտ լինեց Վերականգնել եր այն:

Վռութելի նկարն արդեն մի բանի օր եւ Վերադարձել է տում՝ Երեւանի Ռուսական արվեստի թանգարան: Այստեղ նաև համար առանձին սրահ են դատաստելութեղ այցելուին է ներկայացված կտավի դատմությունը՝ ստեղծումից մինչեւ վերածնունդ ու տունդրաք: Միխայիլ Վռութելը «Դեւն ու հրեւսակը Թամարի հոգու հետ» ստեղծագործությունը Լեռնոնտովի մահվան 50-ամյա տարելիցի առիթու 1891 թվականին լույս տեսած դատկերագարդ ժողովածուի համար է նկարել: Այս Վռութելի 36 գծանկարներից մեկն է շարժի ամենավերջին ստեղծագործությունը՝ Նվիրված Լեռնոնտովի «Դեւը» դրդեմին: Միխայիլ Վռութելը գծանկարների շարժը նկարել է հատուկ դասվելով: «Դեւն ու հրեւսակը Թամարի հոգու հետ» ստեղծագործությունը դատկանել է գործարա, մեկենաս, Վռութելի ընկեր Սավկա Մամնոնտովին: Յետք այն դատկանել է Մեծ թատրոնի բալետի դրիմադարուին Եկատերինա Գելցերին: Նրա հավաքածուից էլ հենց նկարը ձեռք է բերել Արան Արքահամբանը եւ տեղափոխել

Երեւան՝ իր հիմնադրած Ռուսական ավեստի թանգարան:

Վերականգնող Վարդես Իննա Սոլոմոնի կովկան դատմում է, որ նկարը սարսափի լի վնասված է եղել: Նրա ենթադրությամբ՝ Տեւական ժամանակ կամ շահանր իր է դրվել Վրան, կամ ուղղակի ճզու վել է: Այնուա որ, նա սիրոված է եղանակությունը կուտակությունը: «Եթ ձեռքս առա Վռութելի տանջական չկարող է մասունքի կուտակությունը: Այնու վայրկյան մասաւունը են, որ առ կարեւու գործ են սնում Վերակենդանացնում են մի արժեք որի ապրելու հոյսերը ճարած են: Նկատ սարսափելի վիճակում եր: Մինչեւ հիմնական չեն կարողանում նրան առանց ձեռնոց դիմութել: Եթ նոր էի սկսել Վերականգնում չեն դատակեանացնում կատացվի՞, թե ու Զեմ հասկանում ինչպես են վարվել ավեստի գլուխագործոցի հետ, որ այդ ողբեկան վիճակին են հասցել: Զական ուրախ են, որ նրան երկրորդ կյանքունիքին է: Դա ինձ համար մեծ դատիվ Վռութելի այս ստեղծագործությունը միշտ էլ բարձ է գնահատվել. վասահ են չարչականի անցկացնելուց հետո Օրբելյանի արժեքը չի խանճել, այլ ավելի է բարձր գել: Ձե՞ որ հիմա նկարը գեղարվեսաւ կամ արժեից բացի, նաեւ կենսագործություն ու դատանություն ունի», - Երեւանյան թանգարանում նկարին հրաժես աւլուսաց հիմնա Սոլոմոնի վայրկան:

Ծնունդ, 105 տարի հետո՝ կողոպուտ, 22 տարի հետո՝ հայտնաբերում, վերականգնում, վերածնունդ ու տունդարձ. Միխայիլ Վռութեայ «Դեւն ու հրեւսակը Թամարի հոգու հետ» ստեղծագործության դասմությունն է: Միայն թե դարձյալ ոչ մի ժեկություն չի հրապարակվում, թե ինչ-որևէ է այն գողացվել թաճարանից, ում ձեռքն է անցել ու ինչ-որևէ հայտնաբերվել: Նկարի 22 տարվա ողիսականն անհայտ է:

ԵԱՀԲ ՅԱՆ

«Սիմոն Սիմոնյան: Լեռնականների վերջին հետուրդը» հայոց՝ անգլերեն

«Արմինյան Միրու Սփեթեյթ» սարաֆաթերթում
Արամ Արքունի գրախոսականից տեղեկանում
են, որ Հալեպից **Լեռն Շառոյանի** զանգերով
սփյուռքահայ գրող, հրադարակագիր եւ հրատա-
րակիչ Սիմոն Սիմոնյանի (1914-1986) մահվան
30-րդ տարելիցից առթիվ անզերեն լեզվով 2017-
ին լուս է տեսել «Սիմոն Սիմոնյան: Լեռնա-
կանների վերջին հետնորդ» հասորը, որտեղ
ամփոփված է նրա գրական ժառանգությունը:
Նախկինում «Գանձասար», «Ազդակ» եւ «Յա-
ռաջ» թերթերի հաջորդական հանարեսում
տպագրված նյութերը Շառոյանը ամփոփել է այդ
գրում, որի անզերեն թարգմանությունը իրակա-
նացրել է դոկտ. **Կահե Աբելյանը**, Սիմոն Սիմո-
նյան հիմնադրամի հովանապորությամբ: Հասորը
գիտական մենագրություն չէ, այլ անհատական
հարազատ մուտքում նրա գործերին: Շառոյանի
դադր՝ կույսակար Լեռն Շառոյանը սաստված
էր, ինչու Սիմոնյանի ծնողները, եւ Սիմոնը իր
գործունեութում հիշատակել էր նրան: Թոռը՝ Լե-
տոնը մեծացել էր կարդալով այդ դասմակաթները:

Նոր գիրք Ըվելցարիայի մարդասիրական օժանդակության մասին

Աբել Սանուկյան

«Մարդասիրության վկայակոչումներ: Ըստյացահայի մարդասիրական նողասը Օսմանյան կայսրությունում իրավանացված Դայոց ցեղասպանության ժամանակ 1894-1923 թթ.» (Bearing Witness to Humanity: Switzerland's Humanitarian Contribution during the Armenian Genocide in the Ottoman Empire 1894-1923): Այս գիրքը է կոչվում Ժնևում «Münster Aschendorff Verlag» իրավականական կողմից Վերջերս լույս տեսած հասորը, որի հեղինակն է հայր Պոկ. **Արեգ Սահնուկյանը** Գիրքը հարզանի տուրք է ճառուցված ըստյացահայի ժողովրդի աննախատեղ զորակցությանը մերժամանության ամենասորենգական ժամանակաշրջանում: 606 էջերում հեղինակը համընդհանուր գծերով հայոց դամնությունը ներկայացնելուց հետո, կենսռնացել է, ըստ «Սիրու Սփետթեյր» թերթի հաղորդագրության, Յեղասարանությանը նախորդած դեմքերի, այնուհետև զործադրված վայրառությունների մրա եւ թվարկեցած աշխատանքների մասին:

Ըելյարակի միսիոներների անձնութաց գործումներությունը: Որպես օրինակ, այլոց շարժում, հիշատակվել է Բագելից բոյց Բեատրի Ուիների (1876-1947) եւ Կալցենհաուզենից Զեյկոր Զունցլերի (1871-1949) անունները:

Առաջինը ուղեղի ցցովս է ստացել ականատեսը լինելով սարսափներին (աշխատել է որդես դասառու, եղել է որբանցի Տուրքիա, հիկ Երկրորդը՝ 1899-1922 թվերին Թուրքիայում աշխատել է նաև որդես սանիտար, սակայն պարագաներու համար առաջինը առաջակա է եղել)։

աղա թերապիտ։
Քժիկների, բուժույթերի կող-
ին սվեյցարացի ժողովուրդն էլ իր
անհրաժեշտ լուման է ներդել օգ-
նելու համար հայ գաղթականնե-
րին։ Զորակցության շարժումը
այսուհետաք ունի է նշել։

զասպանային բարյե է կը լի:
Դուք Մանուկյանը մեծաղես
օգտվել է Ըստյանական արխիվ-
ներից, որտեղից դեռև եւ դորս է
բերել մինչ այժմ չօգտագործված
նյութեր: Գիրքը մեծաղես գովելի
նախաձեռնություն են որակել
մասնաւեմներուն:

